Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2026. Випуск 66, с. 138–148
Visnyk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies. Issue 66, p. 138–148

УДК 327 (497.2)
DOI https://doi.org/10.30970/PPS.2026.66.16

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ ЗА УРЯДУ РУМЕНА РАДЕВА: ПЕРШІ 100 ДНІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТРАНЗАКЦІЙНОГО ПРАГМАТИЗМУ

Артур Райков
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
вул. Юрія Іллєнка, 36/1, 04119, м. Київ, Україна
https://orcid.org/0009-0008-8353-8450

У статті досліджено основні особливості зовнішньополітичного курсу Болгарії протягом перших 100 днів діяльності уряду Румена Радева, сформованого у травні 2026 року. Актуальність дослідження обумовлена суперечливістю перших зовнішньополітичних кроків нового уряду, які поєднали збереження євроатлантичної орієнтації держави з більш вибірковим ставлення до окремих рішень Європейського Союзу, підтримки України та санкційної політики щодо Російської Федерації.

Метою статті є з'ясування того, наскільки концепт транзакційного прагматизму дозволяє пояснити логіку зовнішньополітичних рішень уряду Р. Радева та чи свідчать вони про стратегічну переорієнтацію Болгарії.

Для цього проаналізовано зовнішньополітичні установки Р. Радева в період його президенства у 2017–2026 роках, положення передвиборчої програми партії «Прогресивна Болгарії», а також практичні рішення нового уряду у відносинах з ЄС, НАТО, США, РФ і Україною. Окрему увагу приділено співвідношенню трназакційного прагматизму з концепцією хеджування та порівнянню болгарського випадку з підходами Віктора Орбана та Роберта Фіцо. Встановлено, що перші 100 днів уряду Р. Радева не засвідчили відмови Болгарії від її євроатлантичної належності або формування альтернативної стратегічної орієнтації на Росію. Однак відбулося посилення умовності підтримки окремих зовнішньополітичних рішень та прагнення оцінювати їх через співвідношення конкретних політичних і економічних вигод та витрат для Болгарії. Це проявилося у готовності використовувати право вето під час переговорів щодо санкцій, вибірковому підході до військової підтримки України та спробах пов'язувати окремі аспекти військового співробітництва зі США з іншими двосторонніми питаннями. При цьому Софія зберегла підтримку європейської інтеграції України, продовжила взаємодію з Києвом у сфері енергетики та майбутньої відбудови, підтвердила союзницькі зобов'язання в межах НАТО і готовність нарощувати оборонні витрати.

Зроблено висновок, що зовнішньополітичну поведінку уряду Р. Радева доцільніше характеризувати як транзакційний прагматизм у межах збереження євроатлантичної рамки, ніж як завершений проросійський розворот або класичне стратегічне хеджування. Для України така модель створює ризики передусім у тих сферах, де Софія може використовувати консенсусні механізми ЄС як переговорний ресурс, не ставлячи при цьому під сумнів загальну інституційну належність Болгарії до західних структур.

Ключові слова: Болгарія, Румен Радев, зовнішня політика, транзакційний прагаматизм, хеджування, ЄС, НАТО, Україна, Російська Федерація.

Політична криза 2025–2026 років у Болгарії призвела до одних з найпомітніших політичних зрушень у Центрально-Східній Європі, поряд, зокрема, зі зміною режиму в Угорщині. Електоральний процес, запущений задля виходу із кризової ситуації в державному управлінні, створив передумови не лише для внутрішньополітичної стабілізації, а і для можливого перегляду окремих засад зовнішньополітичного курсу Софії. Перемога партії «Прогресивна Болгарія» колишнього президента Болгарії Румена Радева, включно

© А. Райков, 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

з досягненням однопартійної більшості у парламенті, чого не траплялося з 1997 року, поклала край політичній нестабільності на відрізку п'яти років, упродовж якого відбулося вісім парламентських виборів. За умов, коли уряд, парламентська більшість і чинна президентка країни Іліяна Йотова політично пов'язані з його персоною, існує ймовірність припинення перманентної кризи у цій балканській країні.

Водночас прихід до влади політика, чия президентська каденція послідовно асоціювалася із прагматизмом у відносинах із міжнародними партнерами, більшою суверенністю зовнішньої політики Болгарії, а також нейтральним чи позитивним ставленням до Російської Федерації, що вибивалося із загальної політики Європейського Союзу, спричинив хвилю занепокоєння як серед європейських партнерів Болгарії, так і регіональних гравців та породив у публічному дискурсі порівняння Р. Радева із вже колишнім угорським прем'єром Віктором Орбаном.

Перші місяці діяльності нового болгарського уряду продемонстрували певний рівень суперечливості зовнішньополітичної практики Р. Радева. З одного боку, Болгарія зберегла базову орієнтацію на членство у Європейському Союзі та Північноатлантичному альянсі, підтвердила виконання своїх союзницьких зобов'язань та навіть підсилила партнерство зі Сполученими Штатами Америки. З іншого боку, новий уряд почав демонструвати більшу вибірковість, зокрема, у питанні підтримки України, санкційного тиску на Російську Федерацію та участі в окремих зовнішньополітичних ініціативах. Така комбінація дій актуалізує дискусію щодо характеру змін у зовнішній політиці Софії та їхніх можливих наслідків для європейської єдності у питаннях протидії російському впливу.

Наразі можна спостерігати домінантний наратив у медіа та окремих аналітичних публікаціях, який описує політичний курс Р. Радева як «проросійський розворот». Є й окремі думки щодо переходу Болгарії до логіки хеджування. Зокрема, про це зазначають аналітики European Council on Foreign Relations, закликаючи ЄС відреагувати на такі кроки Софії [1]. Утім застосування терміну «хеджування» є дискусійним, оскільки він передбачає систематичне поєднання різноспрямованих стратегій щодо конкуруючих центрів сили з метою уникнення однозначного стратегічного вибору. При аналізі перших 100 днів врядування Р. Радева можна простежити суттєву асиметрію, зокрема посилення партнерства зі США за масштабом перевищує точкові поступки Росії (наприклад, погроза заблокувати ухвалення чергового санкційного пакета ЄС, якщо з нього не буде вилучено окремих осіб), що ставить під сумнів застосування саме хеджування, а тому необхідно дивитися на процеси через іншу, альтернативну рамку. Відповідно, у цьому контексті продуктивною версією може бути концепція транзакційного прагматизму. У цьому разі не йдеться про зміну союзницької належності держави, а радше про посилення умовності її підтримки окремих рішень та прагнення максимізувати національні вигоди.

Метою статті є визначення основних особливостей зовнішньополітичного курсу Болгарії протягом перших 100 днів діяльності уряду Р. Радева та з'ясування того, наскільки концепт транзакційного прагматизму дозволяє пояснити логіку його рішень. Для цього увагу зосереджено на співвідношенні між попередніми зовнішньополітичними установками Р. Радева, положеннями його передвиборчої програми та практичними кроками після приходу до влади. Показовим для визначення перших закономірностей нового курсу є саме період перших 100 днів діяльності уряду Р. Радева. Обмеження дослідження цим часовим проміжком не дає підстав говорити про остаточне формування нової стратегії зовнішньої політики Болгарії, проте дозволяє зіставити попередні політичні установки болгарського прем'єра та положення його програми з практичними рішеннями після отримання повноти виконавчої влади.

Теоретична рамка дослідження. Останнім часом у дослідженнях зовнішньої політики малих і середніх держав дедалі частіше використовується концепція хеджування, коли існує одночасна залежність від кількох центрів сили, але при цьому конче необхідно не допустити руйнування цього балансу. У класичному розумінні хеджування передбачає одночасне і змістовне вибудовування відносин із кількома великими гравцями, які конкурують між собою, задля уникнення необхідності робити стратегічний вибір та збереження автономності в ухваленні рішень [2]. При цьому така політика має проявлятися у змістовних і послідовних діях щодо конкуруючих сторін, а не лише у ситуативних поступках одному з них [3].

Якщо подивитися на кроки уряду Р. Радева протягом перших 100 днів, то стає очевидною істотна асиметрія. Так, реальні інституційні кроки на зближення з адміністрацією Дональда Трампа, зокрема розміщення американських літаків-заправників на авіабазі «Безмер», санкціоноване голосування парламентом, мають значно більший системний характер, тоді як кроки, що відповідали інтересам РФ, у практичному вимірі зводилися до вилучення окремих осіб із санкційних списків ЄС. Відсутність симетричного і змістовного зближення з обома полюсами дає підстави говорити, що поведінка уряду Румена Радева не відповідає класичному визначенню хеджування. Альтернативною рамкою може бути концепція транзакційного прагматизму.

На відміну від зовнішньополітичної поведінки, яка визначається ідеологічною солідарністю та близькістю, а також спільними уявленнями про союзницьку єдність, транзакційна логіка надає більшого значення безпосередньому співвідношенню вигод і витрат від конкретного рішення [4]. Прагматизм нерідко проявляється через укладення політично доцільних угод, у межах яких нормативні міркування поступаються прагненню досягти конкретного результату.

Транзакційний прагматизм не слід ототожнювати із зовнішньополітичною переорієнтацією держави. Перегляд позицій щодо окремих санкцій, небажання підтримувати певну міжнародну ініціативу або прагнення отримати поступки від союзників не обов'язково означають зміну стратегічної належності. Транзакційна поведінка цілком може розвиватися всередині вже сформованої системи. У такому випадку держава не ставить під сумнів свою участь у певному об'єднанні, проте намагається збільшити свою самостійність під час вироблення позиції щодо окремих питань та перетворити власну підтримку рішень на предмет перемовин.

Саме ця особливість робить транзакційний прагматизм доцільнішим для аналізу зовнішньої політики Болгарії після формування уряду Румена Радева. Його перші кроки не демонстрували відмови від зобов'язань у межах ЄС і НАТО або ж формування альтернативних ініціатив спільно із РФ. При цьому Софія показує готовність диференціювати позицію щодо окремих питань та пов'язувати зовнішньополітичні кроки з конкретними національними інтересами. Транзакційна логіка може проявлятися особливо виразно у сферах, де зовнішньополітичні зобов'язання мають добровільний характер. За таких умов уряд отримує більший простір для селективного скорочення власної участі без перегляду базових союзницьких зобов'язань. Український напрямок є показовим для перевірки такого припущення, оскільки значна частина військової допомоги та участі у додаткових безпекових форматах залежить від індивідуальних рішень держав.

Зовнішньополітичний патерн Румена Радева до 2026 року. Зовнішньополітична позиція уряду Р. Радева після травня 2026 року значною мірою спиралася на установки, сформовані впродовж перебування Р. Радева на посаді президента Болгарії у 2017–2026 роках. Попри обмежені конституційні повноваження, він послідовно формував власне бачення

місця Софії на Європейському континенті, у відносинах з Російською Федерацією, а після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну – і щодо характеру болгарської підтримки Києва. Його позиція поєднувала як підтримку євроатлантичної належності держави, так і наголос на важливості автономного визначення болгарських національних інтересів. Уже тоді у позиціях Р. Радева простежувалося переплетіння підтримки європейського курсу з відкритими закликами до більш прагматичного вибудовування відносин із РФ та критичним ставленням до окремих елементів санкційної політики ЄС. Прагматизм і прагнення до більшої автономності у межах союзницьких відносин стали помітними елементами зовнішньополітичних позицій Р. Радева протягом двох президентських каденцій.

Одним з показових проявів цього патерну стала позиція Р. Радева щодо окупації Криму Росією. Так, у листопаді 2021 року, у час чергового загострення російсько-української кризи, він назвав анексований півострів «російським» [5], що спричинило хвилю стурбованості з боку Вашингтона та критику такої риторики з боку ЄС і НАТО. Водночас офіційна Софія і надалі визнає територіальну цілісність Української держави.

Після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну Румен Радев послідовно позиціонував себе як противник втягування Болгарії у російсько-українську війну, наголошуючи, що він не допустить залучення Софії до війни в Україні. У той же час Р. Радев прямо засуджував нанесення Росією ударів по Україні, підкреслюючи неприпустимість таких дій щодо суверенної держави [6].

Румен Радев також не ставив під сумнів участь країни в рішеннях НАТО і ЄС щодо реагування на російську агресію. Навесні 2022 року Болгарія долучилася до посилення східного флангу НАТО: за рішенням березневого саміту НАТО було розгорнуто на території країни багатонаціональну бойову групу [7]. Показовим може бути епізод лютого 2023 року, коли, з одного боку, Р. Радев погрожував ветувати новий санкційний пакет ЄС проти Росії, якщо він буде містити обмеження на експорт ядерного палива з РФ, а з іншого боку, через певний час він все ж підтримав документ [8]. Такий спосіб аргументації засвідчував схильність оцінювати спільні рішення ЄС через призму їхніх наслідків для національного сектору економіки.

Що характерно, вже тоді він активно закликав припинити військову підтримку України і зосередитися на мирних переговорах. Цієї позиції Р. Радев дотримується і надалі. Надалі його позиція ще виразніше концентрувалася на необхідності зміни самої стратегії завершення російсько-української війни. Зокрема він виступив проти підтримки українського спротиву «до остаточної перемоги», закликаючи натомість до активних дипломатичних зусиль з боку ЄС [9].

Така риторика мала помітний внутрішньополітичний потенціал. Апеляція до високої ціни війни для болгарського населення, протиставлення національних інтересів більш активному залученню у підтримку України та акцент на необхідності уникати участі у «чужій війні» могли сприяти консолідації частини електорату – як проросійськи налаштованого, так і втомленого від хронічної внутрішньополітичної нестабільності. Ці мотиви згодом стали помітною складовою партійної риторики Р. Радева під час виборчої кампанії 2026 року. Водночас важливим є те, що за всю президентську каденцію він жодного разу не ставив під сумнів членство Болгарії в ЄС і НАТО, оскільки перебування в цих об'єднаннях є цінним і вигідним для Софії. Таким чином, до 2026 року у зовнішньополітичних позиціях Р. Радева вже сформувався набір установок, які згодом створили базис для більш транзакційної зовнішньополітичної практики його уряду.

Передвиборча програма партії Румена Радева. Перехід Румена Радева від президентської посади до партійної політики у 2026 році не супроводжувався радикальним

переглядом його попередніх зовнішньополітичних установок. Навпаки, у програмі партії «Прогресивна Болгарія» вони отримали більш системне оформлення та були включені до ширшої концепції посилення державної суб'єктності та захисту національних інтересів. У програмному розділі «Гідна та активна Болгарія в ЄС і перед світом» метою зовнішньої політики визначалося проведення активного, принципового та національно відповідального курсу, спрямованого на захист безпеки і добробуту болгарських громадян та заснованого на чітко визначених національних інтересах. Серед основних пріоритетів у зовнішній політиці було визначено посилення міжнародного авторитету держави, активнішу роль Болгарії в Європейському Союзі та перетворення країни на одного з ключових регіональних акторів [10].

Водночас програмні положення не містили вимог щодо перегляду членства Болгарії у ЄС та НАТО. Навпаки «Прогресивна Болгарія» декларувала розвиток країни як демократичної та процвітаючої європейської держави, посилення її голосу в ЄС, модернізацію оборонних спроможностей та підвищення оперативної сумісності з партнерами. Таким чином, ще на етапі передвиборчої кампанії було закладено поєднання двох на перший погляд суперечливих установок: збереження євроатлантичної належності Болгарії та прагнення до більшої автономності у визначенні позиції щодо конкретних зовнішньополітичних питань.

Окреме місце у передвиборчій риториці займало питання недопущення втягування Болгарії у збройні конфлікти. У засадничих документах «Прогресивної Болгарії» збереження миру та недопущення залучення держави до війни було визначено одним із напрямів діяльності політичної сили і уряду відповідно [11]. Така формула фактично продовжила риторику Р. Радева президентського періоду щодо російсько-української війни та створювала політичне підґрунтя для більш вибіркового підходу до підтримки України після приходу до влади.

У передвиборчій кампанії Р. Радев намагався поєднати європейську орієнтацію з необхідністю відновлення прагматичних відносин із РФ. У день парламентських виборів він заявив про намір розвивати «партнерські відносини» з Російською Федерацією на основі взаємної поваги та рівноправності, особливо в економічній сфері. Після оголошення результатів виборів Р. Радев повторив, що країна має продовжувати європейський шлях, при цьому дотримуючись і захищаючи свої національні інтереси.

Програмні документи партії Р. Радева не містили детально прописаної стратегії щодо України та Росії. Конкретніші позиції щодо російсько-української війни формувалися переважно через публічні заяви самого Р. Радева. Це дозволило зберегти значну свободу інтерпретації. Уникнення чітких відповідей з низки ключових питань потенційно розширювало можливості звернення до різних груп виборців. Щодо війни РФ проти України «Прогресивна Болгарія» у своїй програмі обмежилась суто згадкою про підтримку «справедливого і тривалого миру, заснованого на міжнародному праві» [10]. Водночас Р. Радев негативно сприйняв рішення тимчасового уряду Болгарії укласти з Києвом 30 березня 2026 року десятирічну угоду про співробітництво у сфері безпеки, яка охоплювала військову допомогу, оборонно-промислову, розвідувальну та енергетичну співпрацю, тобто за три тижні до виборів. Після підписання цієї угоди він заявив, що «болгари очікують чесних виборів і захисту від зростання цін, а не втягування у війну» [12].

Загалом розрив між обережним і доволі загальним текстом програми та більш конкретною риторикою її лідера залишав Р. Радеву значний простір для маневру після приходу до влади [1]. Формальна відданість євроатлантичному курсу зберігалася на рівні програмного документа, тоді як позиції щодо конкретних питань, наприклад, від відносин із РФ до підтримки України, значною мірою формулювалися ситуативно у публічних заявах лідера

партії. Це створило передумови для більш вибіркової зовнішньополітичної практики після формування нового уряду.

Перші 100 днів уряду Румена Радева: транзакційний прагматизм на практиці. Після формування уряду зовнішньополітичні установки Р. Радева отримали можливість безпосереднього втілення на практиці. Період з 8 травня по 15 серпня охоплює перші 100 днів перебування Р. Радева на чолі уряду [13], і відповідно є можливість оцінити перші кроки та тенденції у його політиці. Цей період не засвідчив радикальної зміни зовнішньополітичної орієнтації Софії, проте продемонстрував помітну зміну способу взаємодії Болгарії із партнерами. У низці випадків підтримка спільних рішень сильніше пов'язувалася з оцінкою їхньої вартості для країни, а урядовці прагнули використати наявний інструментарій для отримання поступок чи преференцій.

Одним з найбільш показових проявів такої політики стала позиція нового уряду щодо чергового санкційного пакету ЄС проти РФ у червні 2026 року. Тоді Румен Радев заявляв про готовність Болгарії застосувати право вето, аргументуючи, що ухвалення такого пакету обмежень проти РФ може завдати шкоди окремим секторам болгарської економіки. Зокрема, прем'єр звертав увагу на ризики для діяльності російської нафтової компанії «Лукойл», яка експлуатує єдиний у країні нафтопереробний завод у Бургасі. Крім того, підкреслювалося, що у разі введення санкцій проти російського «Трансхолдинг» можуть виникнути проблеми з постачанням запасних частин для Софійського метрополітену. Окреме заперечення Софії викликала ініціатива ввести санкції проти представників Російської православної церкви за підбурювання до війни, зокрема проти Патріарха РПЦ Кіріла: у Р. Радева наголошували на небезпеці таких обмежень та важливості відділяти релігійне життя від політичного, при цьому посилаючись також на історичну роль Росії та її православної церкви у підтримці болгар у боротьбі проти Османської імперії [14]. Відтак уряд не заперечував санкційну політику ЄС у цілому, а намагався переглянути окремі її елементи, які для Софії могли суперечити її політичним і економічним інтересам. Право вето фактично перетворилося на інструмент тиску, спрямований на коригування спільного рішення ЄС відповідно до національних пріоритетів. Така поведінка добре відповідає вимогам транзакційного прагматизму.

Однак цей випадок показує і межі можливого «проросійського розвороту». Разом із критикою санкцій Р. Радев заявив, що Болгарія не має наміру перешкоджати спільним рішенням ЄС щодо України та підтримуватиме її вступ до об'єднання [14]. Можна стверджувати, що у такому разі йшлося про диференціацію між окремими питаннями. Там, де уряд вбачав національні втрати, він був готовий до конфронтації, тоді як в інших питаннях зберігав підтримку генеральної лінії.

Украй виразно, як уже було помітно, зміна зовнішньополітичної парадигми проявилася на українському напрямку. Протягом першого місяця роботи нового кабінету було переглянуто підхід до військової підтримки Києва. Уряд заявив, що Болгарія більше не планує безоплатно поставляти озброєння Україні [15], проте не припинила комерційний експорт продукції оборонно-промислового комплексу [16].

Подібна логіка простежувалася і у ставленні Болгарії до «Коаліції охочих». Р. Радев виступив за дистанціювання від участі країни у форматі, який передбачав добровільні зобов'язання щодо допомоги Києву поза базовими механізмами ЄС чи НАТО [17]. Це відповідало його риториці про неприпустимість втягування Болгарії у війну. При цьому показовим було і те, що скорочення безоплатної військової допомоги відбувалося паралельно зі збереженням інших напрямів двосторонньої взаємодії. Під час зустрічей Р. Радева з Президентом України Володимиром Зеленським у червні та липні 2026 року сторони

обговорювали енергетичну безпеку, можливість постачання з Болгарії природного газу та електроенергії, розвиток інфраструктури та можливості промислового партнерства [18]. Софія також не відходила від участі у процесах, пов'язаних з майбутнім відновленням України. Отже, український напрямок не зводився до повного дистанціювання. Уряд зберіг співпрацю там, де вона відповідала взаємним інтересам. При цьому не можна не згадати, що уряд Румена Радева відмовився підтримувати Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України, створений на базі Ради Європи [19], що стало ще одним проявом дистанціювання уряду від окремих міжнародних механізмів, безпосередньо пов'язаних із притягненням РФ до відповідальності за агресію.

Контрбалансом до більш вибіркової політики уряду Р. Радева щодо України та окремих рішень ЄС стала його поведінка у відносинах із НАТО і США. Саме цей напрямок дозволяє окреслити межі транзакційного прагматизму. Софія не прагнула переглядати базові безпекові зобов'язання або дистанціюватися від євроатлантичної архітектури. Так, Р. Радев підтвердив готовність Болгарії поступово збільшувати оборонні витрати в межах НАТО до 5% ВВП, що мало перекрити поширення припущень щодо можливого проросійського дрейфу нового уряду [20].

Водночас транзакційний елемент був помітний у відносинах зі США. 22 липня болгарський парламент проголосував за розміщення літаків-заправників США на військовій базі «Безмер» на сході країни, поблизу Чорного моря. Характерно, що ще раніше Р. Радев виступав проти використання болгарської інфраструктури американськими військовими. У травні, наприклад, він наголошував, що американські літаки-заправники мають залишити аеропорт імені Васила Левского у Софії, якщо Вашингтон не надасть громадянам Болгарії безвізовий в'їзд. Зараз же прем'єр погодився прийняти американську техніку на болгарській території, хоча так і не сталося зрушень у питанні скасування візового режиму [21]. Цей епізод свідчить про спробу застосування транзакційної логіки, однак і показує її межі. Відсутність поступок з боку Вашингтона не призвела до згортання військового співробітництва. Крім того, прихильність Дональда Трампа дає болгарському уряду певний простір для маневру щодо згаданого заводу «Лукойла» у Бургасі. Після того як у жовтні минулого року США ввели санкції проти російських нафтових компаній, Вашингтон кілька разів робив винятки болгарським дочірнім структурам «Лукойла».

Така асиметрія є принциповою для інтерпретації перших 100 днів уряду Р. Радева. Софія могла демонструвати жорсткішу переговорну позицію щодо санкцій, скорочувати окремі форми підтримки України або намагатися пов'язувати військову співпрацю зі США з додатковими двосторонніми поступками, проте у цей же час не відмовлятися від ключових зобов'язань у межах НАТО та не створювала альтернативної системи безпекових зв'язків із РФ. Тому транзакційний прагматизм у цьому випадку доцільно розглядати як спосіб реалізації зовнішньої політики всередині збереженої євроатлантичної рамки, а не як ознаку стратегічної переорієнтації Софії.

Румен Радев у контексті моделей Орбана та Фіцо. Прихід Румена Радева до влади у 2026 році майже одразу спричинив порівняння нового болгарського прем'єра з угорським колегою Віктором Орбаном та словацьким – Робертом Фіцо. Подібні аналогії зумовлені передусім критичним ставлення Р. Радева до окремих елементів політики ЄС щодо РФ і України, наголосом на пріоритетності національних інтересів і закликами до дипломатичного завершення російсько-українських війни. Окремі аналітики навіть прогнозували, що Р. Радев може «говорити як Орбан, але діяти як Фіцо» [1], відповідно поєднувати більш конфронтаційну риторику із більш прагматичною та менш системною практикою блокування спільних рішень на рівні ЄС.

Розрізнення між моделями В. Орбана і Р. Фіцо в цьому контексті є радше змістовною відмінністю, ніж термінологічною тонкістю. У межах цього дослідження орбанівська модель використовується як приклад більш системної практики блокування спільних рішень ЄС, тоді як словацький випадок демонструє більший розрив між конфронтаційною риторикою і практичною готовністю до компромісів.

Перші 100 днів роботи нового уряду частково підтвердили можливість такого порівняння. Подібно до В. Орбана та Р. Фіцо Румен Радев активно використовував риторику захисту національних інтересів, критикував окремі форми військової підтримки України та був готовий поставити під сумнів доцільність нових санкцій проти РФ. У всіх трьох випадках простежується прагнення представити зовнішню політику як сферу, де інтереси народу не повинні автоматично підпорядковуватися логіці союзницької солідарності.

Однак все ж таки є відмінності болгарського випадку. Протягом перших 100 днів уряд Р. Радева не переходив на систематичне блокування ключових рішень в межах ЄС, чи користувався, наприклад, В. Орбан. Загроза застосування права вето щодо чергового пакету санкцій мала конкретний предмет переговорів і не переросла у стратегію протидії санкційній політиці ЄС. Так само Болгарія не відмовлялася від підтримки євроінтеграції України: у травні 2026 року Р. Радев заявив, що вже готовий підтримувати шлях Києва до вступу до Європейського Союзу, а така позиція йде врозріз, наприклад, з позицією, наприклад, Віктора Орбана. Не спостерігалося і формування особливого двостороннього партнерства із РФ, яке могло б свідчити про стратегічну переорієнтацію. Навпаки, паралельно з потенційними проросійськими кроками, уряд Болгарії поглиблював військову співпрацю зі США, особливо у контексті посилення НАТО [21].

Порівняння Р. Радева з Р. Фіцо є дещо успішнішим, оскільки словацька модель також передбачає поєднання критики щодо підтримки Києва зі збереженням європейської та євроатлантичної належності. При цьому не можна говорити про повну адопцію підходу Р. Фіцо з боку Софії. На відміну від Роберта Фіцо, вибірковість Р. Радева на цьому етапі концентрувалася передусім на форматах, які передбачали добровільні додаткові зобов'язання, зокрема участь у «Коаліції охочих» чи безоплатних постачаннях зброї. Крім того, у випадку уряду Р. Радева зовнішньополітична вибірковість проявилася не лише у питаннях торгу щодо українського питання, а і спробах використати окремі питання співпраці з ЄС і США як предмет переговорів. Саме тому болгарський кейс доцільніше розглядати вже не як копію угорської чи словацької моделей, а як окрему форму транзакційного прагматизму.

Висновки. Аналіз перших 100 днів уряду Румена Радева демонструє, що зміни у зовнішній політиці Болгарії поки не набули характеру стратегічної переорієнтації. Попри більш критичне ставлення Болгарії до окремих рішень ЄС, скорочення частини військової підтримки України та прагнення до відновлення прагматичних відносин з Росією, базові параметри зовнішньополітичної належності країни залишилися незмінними. Уряд підтвердив союзницькі зобов'язання в межах НАТО, задекларував подальше нарощування оборонних витрат і продовжив військову співпрацю зі США.

Однак при цьому перші місяці роботи нового уряду продемонстрували помітну зміну способу реалізації зовнішньої політики. Підтримка окремих рішень дедалі частіше пов'язувалася з оцінкою їхніх безпосередніх політичних та економічних наслідків для Софії, тоді як членство у ЄС і НАТО не розглядалося як підстава для автоматичного схвалення всіх ініціатив партнерів. Загроза блокування окремих положень санкційного пакета ЄС, спроба пов'язати військову співпрацю зі США з вирішенням візового питання, а також диференційований підхід до різних форм підтримки України свідчать про посилення транзакційної складової зовнішньополітичної поведінки Софії.

У цьому сенсі концепт транзакційного прагматизму має більший пояснювальний потенціал для аналізу перших 100 днів уряду Р. Радева, ніж інтерпретації, засновані на припущенні про сформований проросійський розворот чи стратегічне хеджування між Заходом і РФ. Болгарія не формує альтернативної системи стратегічних зв'язків із РФ і не намагається створити рівнозначні зовнішньополітичні опори у відносинах з РФ і євроатлантичними партнерами. Натомість уряд прагне розширити свободу маневру всередині вже наявної інституційної рамки та перетворювати підтримку окремих рішень на предмет переговорів.

Особливо виразно така логіка проявилася на українському напрямку. Скорочення безоплатної військової допомоги та дистанціювання від додаткових безпекових форматів відбувалися паралельно зі збереженням підтримки європейської інтеграції України, енергетичної взаємодії, економічного співробітництва та зацікавленості у майбутній відбудові. Це свідчить не про повну відмову від партнерства з Києвом, а про його фрагментацію на окремі напрями, кожен із яких оцінюється урядом через співвідношення очікуваних вигод і витрат.

Для України така модель поведінки Болгарії створює ризики, що відрізняються від загроз, пов'язаних із прямою проросійською переорієнтацією. Найбільш проблемним може стати використання Софією процедурних та інституційних можливостей у ЄС як переговорного ресурсу у питаннях, які вимагають консенсусу або одностайності. Це стосується насамперед санкційної політики, фінансової допомоги, окремих складових європейської інтеграції та інших рішень, у межах яких Болгарія потенційно може пов'язувати свою підтримку з отримання поступок у суміжних сферах.

Водночас часові межі дослідження не дозволяють говорити про завершене формування нової зовнішньополітичної моделі Болгарії. Перші 100 днів радше демонструють початкову інституціоналізацію установок, які сформувалися ще під час президенства Румена Радева та були відображені у передвиборчій риториці 2026 року. Подальший розвиток цієї моделі залежатиме від того, чи залишиться транзакційна поведінка обмеженою окремими питаннями або поступово перетвориться на системний принцип взаємодії Болгарії з ЄС, НАТО, США, РФ і Україною.

Список використаної літератури

1. Tagarev T. Bulgaria's election and what it means for Europe. *European Council on Foreign Relations*. URL: https://ecfr.eu/article/bulgarias-election-and-what-it-means-for-europe/.
2. Kuik C.-C. Getting hedging right: a small-state perspective. *China international strategy review*. 2021. Vol. 3, no. 2. P. 300–315. URL: https://doi.org/10.1007/s42533-021-00089-5.
3. Kuik C.-C. How Do Weaker States Hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behavior towards China. *Journal of Contemporary China*. 2016. Vol. 25, no. 100. P. 500–514. URL: https://doi.org/10.1080/10670564.2015.1132714 .
4. Flint C. Hegemonic retreat: Transactionalism as foreign policy. *The Geographical Journal*. 2025. URL: https://doi.org/10.1111/geoj.70007.
5. БТА. U.S. Embassy in Sofia Concerned by Recent Statements of Bulgarian President Radev on Crimea. *БТА*. URL: https://www.bta.bg/en/news/19965-U-S-Embassy-in-Sofia-Concerned-by-Recent-Statements-of-Bulgarian-President-Rade
6. President of the Republic of Bulgaria. Rumen Radev: In the 21st century, it is totally inadmissible to see military strikes in Europe launched against a sovereign state. *President of the Republic of Bulgaria*. URL: https://www.president.bg/news6434/rumen-radev-absolyutno-nedopustimo-e-v-21-i-vek-v-evropa-da-se-nanasyat-voenni-udari-po-suverenna-darzhava.html
7. North Atlantic Treaty Organization (NATO). NATO's multinational battlegroup in Bulgaria reaches full capability. *North Atlantic Treaty Organization (NATO)*. URL: https://www.

nato.int/en/news-and-events/articles/news/2022/12/14/natos-multinational-battlegroup-in-bulgaria-reaches-full-capability
8. President of the Republic of Bulgaria. Украйна фокусът трябва да е върху нейното преустановяване и усилията за мирно решение. *President of the Republic of Bulgaria*. URL: https://www.president.bg/news7045/rumen-radev-v-bryuksel-edna-godina-sled-nachaloto-na-voynata-mezhdu-rusiya-i-ukrayna-fokusat-tryabva-da-e-varhu-neynoto-preustanovyavane-i-usiliyata-za-mirno-reshenie.html.
9. President of the Republic of Bulgaria. Румен Радев: Нуждаем се не само от стратегия как да бъде спряна войната на Русия срещу Украйна, но и как да бъде спечелен мирът след това. *President of the Republic of Bulgaria*. URL: https://www.president.bg/news7071/radev-we-need-not-only-a-strategy-how-to-stop-russias-war-against-ukraine-but-also-how-to-win-the-peace-afterwards.html
10. Прогресивна България. Политическа програма. *Прогресивна България*. URL: https://progresivnabulgaria.com/programa
11. Прогресивна България. Румен Радев в Благоевград: Нагледахме се на управленци, които не смеят да защитават националните ни интереси навън | Прогресивна България. *Прогресивна България*. URL: https://progresivnabulgaria.com/news/rumen-radev-v-blagoevgrad-nagledahme-se-na-upravlentsi-koito-ne-smeyat-da-zashtitavat-natsionalnite-ni-interesi-navan
12. Danailov N. What Can We Expect From Bulgaria's Foreign Policy Under Its New PM – Rumen Radev? – Novinite.com – Sofia News Agency. *Novinite.com*. URL: https://www.novinite.com/articles/238424/What+Can+We+Expect+From+Bulgaria's+Foreign+Policy+Under+Its+New+PM+-+Rumen+Radev
13. Nowinowski J. For and even against: 100 days of Radev's government in Bulgaria. *OSW Centre for Eastern Studies*. URL: https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2026-08-17/and-even-against-100-days-radevs-government-bulgaria
14. Reuters. Bulgaria will veto new EU sanctions package against Russia, PM Radev says. *Reuters*. URL: https://www.reuters.com/world/bulgaria-will-veto-new-eu-sanctions-package-against-russia-pm-radev-says-2026-06-18/.
15. Reuters. Bulgaria's new government says it will not provide arms for Ukraine. *Reuters*. URL: https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/bulgarias-new-government-says-it-will-not-provide-arms-ukraine-2026-06-09.
16. Ковальчук О. В МЗС України прокоментували питання військової допомоги від Болгарії. *Європейська правда*. URL: https://www.eurointegration.com.ua/news/2026/06/10/7239414/
17. Ковальчук О. Радев: Болгарія більше не братиме участі у "коаліції рішучих". *Європейська правда*. URL: https://www.eurointegration.com.ua/news/2026/07/14/7241591/
18. Президент України. Україна та Болгарія домовилися реалізувати конкретні кроки для розвитку енергетичної співпраці. *Президент України*. URL: https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-bolgariya-domovilisya-realizuvati-konkretni-krok-105353.
19. Ukrinform. Прем'єр Болгарії пояснив, чому країна не приєдналася до угоди про Спецтрибунал для Росії. *Укрінформ*. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4126260-premer-bolgarii-poasniv-comu-kraina-ne-priednalasa-do-ugodi-pro-spectribunal-dla-rosii.html
20. Reuters. Bulgaria aims to raise defence spending to 5% of GDP, PM Radev says. *Reuters*. URL: https://www.reuters.com/world/bulgaria-aims-raise-defence-spending-5-gdp-pm-radev-says-2026-05-28/.
21. Lefkowitz A. Bulgaria approves stationing of US tanker aircraft despite Iran warning. *Reuters*. URL: https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/bulgaria-plays-down-iran-warning-over-us-tanker-aircraft-2026-07-22.

22. Maclachlan E. Is Bulgarian prime minister Rumen Radev sizing up the EU's Orbán-shaped hole?. *the Guardian*. URL: https://www.theguardian.com/world/2026/aug/19/is-bulgarian-prime-minister-rumen-radev-sizing-up-eu-orban-shaped-hole

BULGARIA'S FOREIGN POLICY UNDER THE RUMEN RADEV GOVERNMENT: THE FIRST 100 DAYS THROUGH THE PRISM OF TRANSACTIONAL PRAGMATISM

Artur Raikov
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Educational and Scientific Institute of International Relations
Yurii Illienko str, 36/1, 04119, Kyiv, Ukraine
https://orcid.org/0009-0008-8353-8450

This article examines the key features of Bulgaria's foreign policy course during the first 100 days of Rumen Radev's government, formed in May 2026. The relevance of the study stems from the contradictory nature of the new government's initial foreign policy steps, which combined the preservation of the state's Euro-Atlantic orientation with a more selective stance toward specific decisions of European Union, support for Ukraine, and sanctions policy regarding the Russian Federation.

The article aims to determine the extent to which the concept of transactional pragmatism explains the rationale behind the foreign policy decisions of R. Radev's government and whether these decisions signify a strategic reorientation for Bulgaria. To this end, the study analyses R. Radev's foreign policy positions during his presidency (2017–2026), the platform of the "Progressive Bulgaria" party, and the practical decisions of the new government regarding relations with the EU, NATO, the US, the Russian Federation, and Ukraine. Particular attention is paid to the interplay between transactional pragmatism and the concept of hedging, as well as a comparative analysis of the Bulgarian case with the approaches of Viktor Orban and Robert Fico.

The findings indicate that the first 100 days of R. Radev's government did not demonstrate a departure from Bulgaria's Euro-Atlantic affiliation or the formation of an alternative strategic orientation toward Russia. However, there has been an increased conditionality in supporting special foreign policy measures, alongside a tendency to evaluate them through a cost-benefit calculus of specific political and economic advantages for Bulgaria. This manifested in a readiness to exercise veto power during sanctions negotiations, a selective approach to military support for Ukraine, and attempts to link certain aspects of military cooperation with the United States to other bilateral issues. Meanwhile, Sofia maintained its support for Ukraine's European integration and continued interaction with Kyiv in energy and future reconstruction, reaffirmed its allied commitments within NATO, and demonstrated a readiness to increase defense spending.

It is concluded that the foreign policy behavior of R. Radev's government is more appropriately characterized as transactional pragmatism within a preserved Euro-Atlantic framework, rather than a full-fledged pro-Russian pivot or classic strategic hedging. For Ukraine, this model poses risks primarily in areas where Sofia can leverage the EU's consensus mechanisms as a bargaining resource without questioning Bulgaria's overall institutional belonging to Western structures.

Key words: Bulgaria, Rumen Radev, foreign policy, transactional pragmatism, hedging, EU, NATO, Ukraine, Russian Federation.

Дата першого надходження статті до видання: 12.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 03.11.2026